

Kändisar i vax roade stockholmarna

Maj 1890 hade den unge ryssen Victor Rolla på kort tid blivit de unga stockholmarnas största idol. Från Mosebacke steg han upp i sin ballong, klättrade över till en i ballongen fasthakad fallskärm och lösgjorde sig för att sväva ned mot marken till folkets jubel. Vid hans tredje framträdande i Stockholm, lossnade fallskärmen från ballongen och föll av, varpå Rolla hjälplöst seglade iväg bortom horisonten. Nästa dag hittades han död ute i skärgården. Endast elva dagar senare återuppstod han "livs levande" på en av Stockholms populäraste förströelseplatser: vaxmuseet Svenska Panoptikon.

Ikonen Victor Rolla var på många sätt det perfekta utställningsobjektet för stans stora vaxmuseum. I hans person rymdes stjärnglans, exotism och ond, bråd död, det vill säga just sådant som fick vändkorsen att snurra vid entrén på Kungsträdgårdsgatan 18. Dessutom var ju fallet Rolla rykande aktuellt, vilket stämde väl in med Panoptikons högt ställda ambition att vara en färsk och uppdaterad nyhetskrönika

över samtidens viktigaste händelser och personer.

I effektfulla scenerier grupperades kungligheter, kändisar och missdådare, ofta fångade mitt i ett dramatiskt skeende. Den engelske seriemördaren Deeming, vars specialitet var att gifta sig i falskt namn med sina blivande offer, visades i Panoptikons framställning just i färd med att gräva ned ännu en av sina fruar. Känslan av närvaro och rörelse förstärktes ytterligare av att Deeming till synes blev tagen på bar gärning av betraktaren, som han vände sig mot med en förvånad blick.

Kungafamiljen, med Oscar II i spetsen, blev en slags följetong och fanns med från öppnandet 1889 till nedläggningen 1924. Allteftersom familjemedlemmarna åldrades så åldrades vaxfigurerna. Någon dog och flyttades bort, någon som tidigare stått upp fick ta plats i fåtöljen.

Trots det uppenbart publikfriande upplägget ville Svenska Panoptikon ses som ett respektabelt etablissemang med högre syften. Till exempel levandegjordes ständsriksdagens avskaffande 1866 av en scen

med Karl XV och reformens främste tillskyndare Louis De Geer i konseljen. Likplundrare och mördare visades under en period i ett särskilt skräckkabinett och – naturligtvis – i avskräckande syfte.

Men det var inte alla som tog vaxmuseets bildningssträvanden på allvar. I Albert Engströms novell Svenska panoptikon från 1923 möter vi den modersbundne fyrvaktaren Johan Emil Österlund som får en lysande idé när han möter de spännande scenerna på Kungsträdgårdsgatan 18. Hans älskade mor borde givetvis skulpteras i vax och ställas ut i museet!

Året efter att Engström publicerade sin novell tvingades Svenska Panoptikon slå igen portarna. Utkonkurrerade av den växande filmbranschen, sålde man ut vaxdockorna på auktion. Dyrast blev en annan ballongfarare: polarutforskare André.

Vill du läsa mer om vaxkändisarna på Svenska Panoptikon? På www.stockholmskallan.se, kan du bl.a. hitta vaxmuseets katalog från 1903.

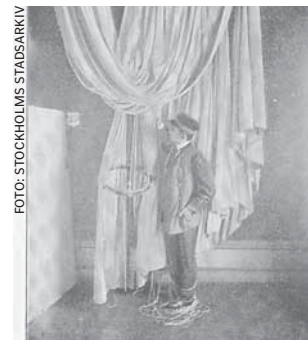
Kjettil Mannerheim

Kvinnomördaren Deeming med sitt offer.

Omslaget till Svenska Panoptikons vägvisare.

Luftseglaren kapten Rolla.

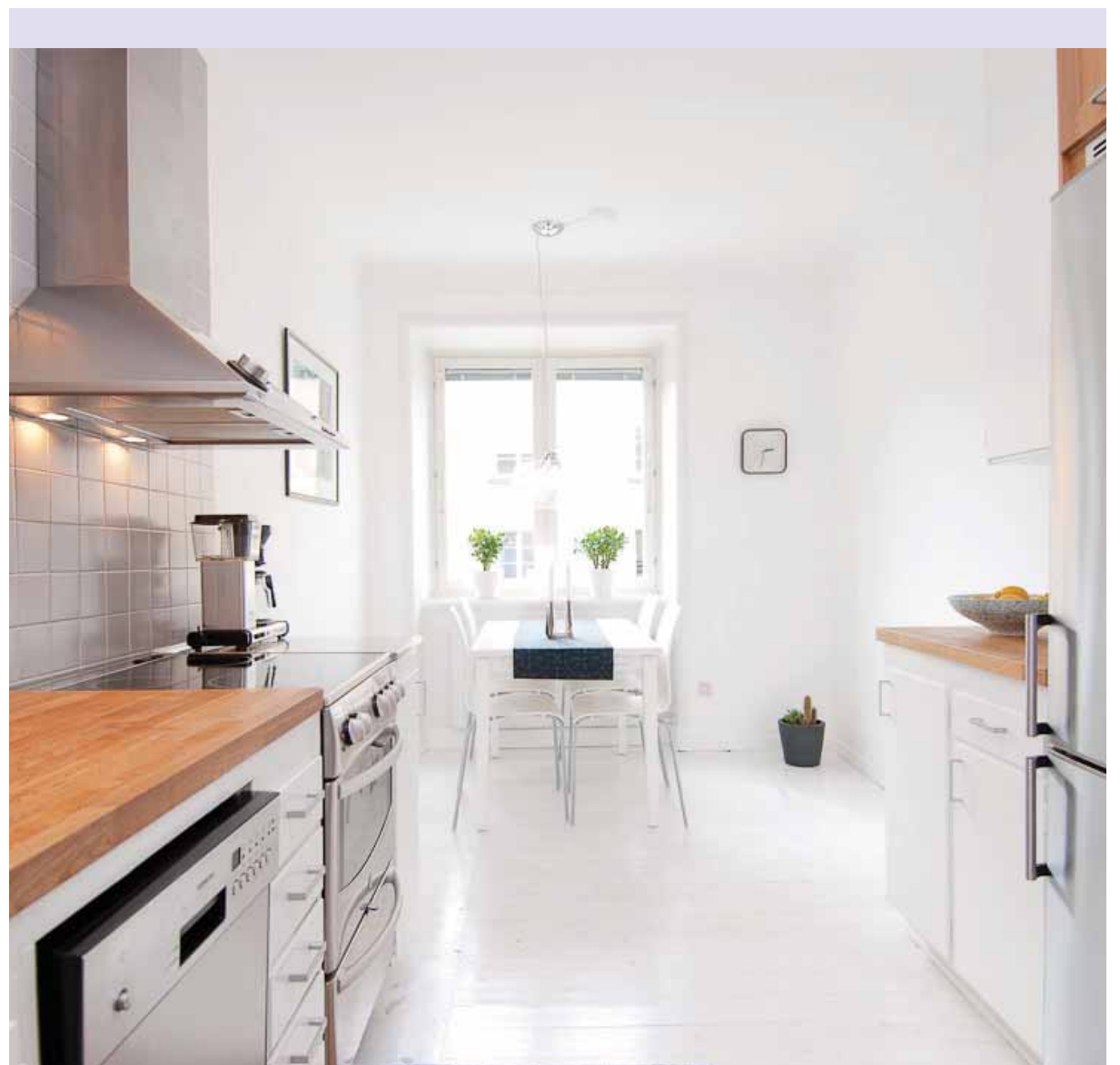

Polarutforskaren André.

LÄS MER OM DET GAMLA STOCKHOLM PÅ STOCKHOLMSKÄLLAN - WWW.STOCKHOLMSKALLAN.SE

Svenska
Mäklarhuset

Dalagatan 90, 3 tr (hiss), Vasastan - Välplanerad 2:a i toppskick

En av Vasastans mest välplanerade tvåor i mycket bra skick. Ljust insynsskyddat läge i lugna kvarter. Stort kök med matplats 4-6 personer. Vardagsrummet är ca 25 kvm och näst in till kvadratisk, parkettgolv och ett stort fönster. Sovrum med

plats för stor dubbelsäng och fyra garderober. Helkaklat badrum med sjöstensgolv med värmeslingor. Välskött förening med mycket god ekonomi. Fantastisk nyanlaggd innergård.

Pris: 2 800 000 kr Avgift: 2.837 kr/mån Yta: 63 kvm Hiss: Ja
Visning: söndag 23/8 kl 12:30-13:30 & måndag 24/8 kl 18:00-18:30

Bobutik: Vasastan 08-34 84 00